

บทคัดย่อ

การขยายตัวจากนิคมอุตสาหกรรมมาตาพุดสู่อำเภอบ้านฉางในครั้งนี้ ได้มีกระบวนการต่อสู้ของภาคประชาชนที่ยาวนานเพื่อปกป้องรักษาคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่อยู่อาศัยของตน หรือที่เรียกว่า “กลุ่มพิทักษ์บ้านฉาง” ประเด็นข้อขัดแย้งที่เป็นจุดกำเนิดของปัญหาเริ่มจากภาครัฐมีการแก้ไขผังเมืองให้พื้นที่ของอำเภอบ้านฉางสร้างนิคมอุตสาหกรรมเอเซีย ส่งผลให้ประชาชนรวมตัวเป็น กลุ่มพิทักษ์บ้านฉางยุคที่ 1

การต่อสู้ของกลุ่มพิทักษ์บ้านฉางยุคที่ 1 มีเป้าหมายให้ภาครัฐยกเลิกการแก้ไขผังเมือง ด้วยความมีภาวะผู้นำ และการร่วมมือกันภายในกลุ่ม ประกอบกับเกิดปัญหามลภาวะที่รุนแรงในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาตาพุด ส่งผลให้รัฐประกาศห้ามใช้พื้นที่อำเภอบ้านฉางสร้างโรงงานปิโตรเคมี ต่อมาภาครัฐ และโรงงานอุตสาหกรรม ได้ร่วมกันเสนอให้ยกเลิกข้อห้ามดังกล่าว โดยอ้างถึงความเห็นชอบของ อบต.บ้านฉาง และรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ กลุ่มพิทักษ์บ้านฉางยุคที่ 2 จึงรวมตัวกันเพื่อมิให้ภาครัฐยกเลิกประกาศดังกล่าว แต่ด้วยความเห็นชอบของ อบต.บ้านฉาง รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบกับผู้นำและสมาชิกกลุ่มเครือข่ายมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลให้ภาครัฐประกาศให้ใช้พื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมได้อย่างเต็มรูปแบบ

เมื่อโรงงานอุตสาหกรรมได้เปิดดำเนินงานได้เพียง 2 ปี พบว่า ประชาชนโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมเอเซีย ได้รับสารพิษ ส่งผลต่อสุขภาพ กลุ่มพิทักษ์บ้านฉางยุคที่ 3 จึงได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้โรงงานอุตสาหกรรม และภาครัฐแก้ปัญหาดังกล่าว และในระยษะนี้กลุ่มได้มีการรวมตัวกับเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก เป็นเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อำเภอบ้านฉาง ประชาชนภาคตะวันออก เพื่อร่วมกันเรียกร้องสิทธิของประชาชน ส่งผลให้ภาครัฐได้ตั้งกองทุนช่วยเหลือประชาชนขึ้นมา 2 กองทุน คือ กองทุนระยษองแข็งแรง และกองทุนเพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สำหรับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทั้ง 3 ระยษะ พบว่ามีกิจกรรมที่ไม่แตกต่างกันเช่น การดึงประชาชนให้เข้าร่วมกิจกรรม จัดสัมมนาให้ความรู้กับประชาชน ยื่นหนังสือต่อหน่วยงานภาครัฐ ส่วนปัญหาของกลุ่มพบว่า กลุ่มไม่มีการสร้างผู้นำทำให้การเรียกร้องที่ต้องใช้ระยะเวลายาวนานไม่มีความต่อเนื่อง ในบางช่วงเวลาสมาชิกของกลุ่มขาดอุดมการณ์ร่วมกัน และมีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินกิจกรรม